

97/35

Kontrolní závěr z kontroly „Činnost finančních úřadů v oblasti výběru DPH a spotřebních daní a vymáhání nedoplatků těchto daní“

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1997 pod č. 97/35. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. František Bárta.

Cílem kontroly bylo prověřit správnost a včasnost odvodu daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“) a spotřebních daní (dále jen „SPD“) u vybraných finančních úřadů a vymáhání nedoplatků těchto daní, včetně kontroly přijatých opatření z minulých zjištění NKÚ.

Kontrolu provedly v období od prosince 1997 do dubna 1998 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru státních příjmů a oblastních odborů v Ústí nad Labem, Mostě, Hradci Králové, Ostravě a Šumperku.

Kontrolovanými osobami byly:

Finanční úřad pro Prahu 3,
 Finanční úřad pro Prahu 6,
 Finanční úřad pro Prahu 8,
 Finanční úřad pro Prahu-Jižní Město,
 Finanční úřad v Litoměřicích,
 Finanční úřad v Děčíně,
 Finanční úřad v Ústí nad Labem,
 Finanční úřad v Chomutově,
 Finanční úřad v Litvínově,
 Finanční úřad v Hradci Králové,
 Finanční úřad v Rychnově nad Kněžnou,
 Finanční úřad v Opavě,
 Finanční úřad v Ostravě II,
 Finanční úřad v Zábřehu.

Námítky proti kontrolnímu protokolu byly vypořádány rozhodnutím vedoucího skupiny kontrolujících. Odvolání nebylo podáno.

Kolegium NKÚ na svém XIII. zasedání dne 8. 6. 1998

schválilo usnesením č. 10/XIII/98 kontrolní závěr v tomto znění:

Úvod

Kontrola byla provedena na čtrnácti finančních úřadech. Byla zaměřena na prověření činnosti finančních úřadů v oblasti výběru DPH a SPD v rámci platných zákonů, zejména zákona ČNR č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, zákona ČNR č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních a zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, všech v platném znění v kontrolovaném období.

U kontrolovaných finančních úřadů byl výběr DPH a SPD za roky 1995 a 1996 následující:

	rok 1995	/ v tis. Kč/ rok 1996
Předpis DPH	3 498 378	1 909 716
Platby DPH	3 039 641	841 573
Předpis SPD	17 618 568	26 413 110
Platby SPD	16 984 548	26 354 148

Výsledky předpisu i výběru DPH a SPD u těchto vybraných finančních úřadů jsou ovlivněny Finančním úřadem v Litvínově, kde je nepoměrně vysoký výběr DPH a SPD ve srovnání s jinými (bez tohoto finančního úřadu činí výběr DPH v roce 1995 minus 2 328 763 007 Kč a v roce 1996 minus 5 295 493 737 Kč). Znamená to tedy, že předpis i výběr by byl bez tohoto finančního úřadu záporný stejně jako u finančních úřadů v celé republice.

Např. v roce 1996 byla struktura výběru DPH v ČR následující:

vybráno celkem	finanční úřady	celní úřady
109 313 000	- 24 368 000	133 681 000

DPH a SPD jsou rozhodující z hlediska příjmů státního rozpočtu (v roce 1996 činil příjem z těchto daní přes 60 % příjmů státního rozpočtu). Kontrola se soustředila na nedostatky, které komplikují práci finančním úřadům a mohou napomáhat daňovým únikům. Proto je v kontrolním závěru poměrně značná část věnována vyhodnocení akce, ve které jsou uvedeny též legislativní nedostatky výše uvedených zákonů.

Kontrolní zjištění

Kontrolou bylo mj. zjištěno porušení následujících ustanovení právních předpisů:

1. ustanovení § 2 odst. 2 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (dále jen „zákon o správě daní“), kde je uvedeno:

„Správci daně postupují v daňovém řízení v úzké součinnosti s daňovými subjekty a při vyžadování plnění jejich povinností v daňovém řízení volí jen takové prostředky, které daňové subjekty nejméně zatěžují a umožňují přitom ještě dosáhnout cíle řízení, tj. stanovení a vybrání daně tak, aby nebyly zkráceny daňové příjmy.“

Např.: Finanční úřad v rozhodnutí o odvolání plátce nesprávným výpočtem chybně snížil penále o 14 034 Kč a zkrátil o tuto částku daňové příjmy;

2. ustanovení § 32 odst. 2 písm. b) zákona o správě daní, kde je uvedeno:

„Základní náležitosti rozhodnutí jsou ...

b) číslo jednací, případně i číslo platebního výměru, datum podpisu rozhodnutí, které je dnem vydání rozhodnutí, ...“

a ustanovení § 32 odst. 7 zákona o správě daní, kde je mj. uvedeno:

„Chybí-li v rozhodnutí některá z ostatních základních náležitostí, která dle povahy rozhodnutí musí být jejím obsahem, nebo odůvodnění v případech, kdy je zákon předepisuje, a nejde-li jen o zřejmou chybu v psaní či počítání, má to za následek neplatnost rozhodnutí.“

Např.: Finanční úřad tím, že vystavil platební výměr na 181 635 Kč bez data vydání rozhodnutí, způsobil neplatnost rozhodnutí a jeho nevymahatelnost;

3. ustanovení § 35 odst. 1, 2, 5 a 6 zákona o správě daní, kde je mj. uvedeno:

„Správce daně při zjištění, že daňový subjekt přestal vykonávat činnost ..., učiní opatření potřebná k urychlenému stanovení základu daně a k vybrání nedoplatků na všech daních za celou dobu jeho činnosti ...“

„Daňový subjekt je povinen předložit současně se žádostí o výmaz z obchodního rejstříku písemný souhlas správce daně, jehož vydání si vyžádá.“

„Není-li o žádosti podle odstavce 2 rozhodnuto do tří měsíců od jejího podání, má se za to, že souhlas je udělen.“

„Rozhodnutí o žádosti se sděluje daňovému subjektu a soudu, který vede obchodní rejstřík ...“

Např.: Finanční úřad obdržel od likvidátora dne 10. 5. 1995 žádost o souhlas s ukončením činnosti firmy s výmazem z obchodního rejstříku. Finanční úřad zaslal na adresu likvidátora nesouhlas s ukončením činnosti firmy a jejím výmazem z obchodního rejstříku až dne 28. 9. 1995. Tím, že finanční úřad nepostupoval v souladu s výše citovaným ustanovením, neboť svůj nesouhlas neodeslal v tříměsíční lhůtě, způsobil, že pohledávka za touto firmou ve výši 3 580 350 Kč se stala de facto nedobytnou;

4. ustanovení § 43 odst. 3 zákona o správě daní, kde je uvedeno:

„Pokud je den podání daňového přiznání nebo hlášení dnem počátku běhu lhůty pro rozhodnutí správce daně nebo pokud je počátek běhu lhůty od tohoto dne odvozován, běh lhůty se vydáním výzvy podle předchozích odstavců přerušuje a nová lhůta počne běžet až ode dne, kdy jsou odstraněny pochybnosti vytýkané správcem daně ve výzvě.“

Např.: Finanční úřad přerušil běh lhůty pro rozhodnutí správce daně tím, že vyzval plátce k odstranění pochybností k údajům na daňovém přiznání. Zahájil kontrolu dokladů u plátce a současně si vyžádal u jiného správce daně prověření vystavené faktury. Z odpovědi dožádaného správce daně vyplynulo, že vystavitel faktury DPH neuhradil, v místě bydliště se nezdržuje a místo podnikání neexistuje. Ještě před obdržetím této zprávy však finanční úřad plátcovi uplatňovaný nadměrný odpočet ve výši 13 748 643 Kč poukázal;

5. ustanovení § 19 odst. 2 zákona ČNR č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen „zákon o DPH“), kde je uvedeno:

„Plátce má nárok na odpočet daně ve zdaňovacím období, do kterého daň na vstupu zaúčtoval, nejdříve však ve zdaňovacím období, kdy se uskutečnilo zdanitelné plnění, nebo v prvním zdaňovacím období po datu účinnosti uvedeném na osvědčení o registraci, pokud tento zákon nestanoví jinak.“

Např.: Finanční úřad plátcovi poukázal nadměrný odpočet ve výši 14 600 Kč, přestože odpočet byl uplatněn neoprávněně. Plátce si nárokoval odpočet DPH za období, kdy ještě nebyl zaregistrován jako plátce DPH;

6. ustanovení § 12 odst. 10 zákona ČNR č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních (dále jen „zákon o spotřebních daních“), kde je uvedeno:

„Nárok na vrácení daně vzniká také plátcům a osobám, které nakoupili lehký topný olej za cenu obsahující daň a prokazatelně jej použili pro vytápění nebo výrobu tepelné nebo elektrické energie. Ministerstvo financí stanoví vyhláškou podmínky pro vrácení daně, způsob vrácení daně a způsob prokazování nároku na vrácení daně.“

Vyhláška MF č. 15/1996 Sb., kterou se stanoví podmínky pro vrácení spotřební daně zaplacené v cenách topných olejů lehkých, v § 3 odst. 3 písm. c) uvádí:

„V žádosti o vrácení daně se uvede ...

c) údaj o množství topného oleje skutečně spotřebovaného pro účely stanovené v § 3 odst. 1 za kalendářní měsíc spotřeby topného oleje v tunách v členění na výrobu tepelné energie, výrobu elektrické energie a vytápění, ...“

Např.: Finanční úřad vrátil plátcovi vyžádanou SPD ve výši 156 162 Kč, i když oprávněnost nároku na její odpočet u nakoupeného lehkého topného oleje nebyla doložena. Ve zprávě z provedené kontroly u plátce sám konstatoval nedoložení oprávněnosti nároku na odpočet, přesto neoprávněně vrácenou SPD plátcovi ani dodatečně nevyměřil;

7. ustanovení § 14 odst. 12 zákona o spotřebních daních, kde je uvedeno:

„Přesáhne-li ve zdaňovacím období částka nároku na vrácení daně částku daňové povinnosti, postup-

je se při vypořádání rozdlu mezi těmito částkami obdobně jako při vypořádání daňového přeplatku.“, a ustanovení § 64 odst. 4 zákona o správě daní, kde je mj. uvedeno:

„Požádá-li daňový dlužník o vrácení přeplatku, přeplatek se vrátí ..., a to do třiceti dnů od doručení žádosti, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.“

Např.: Finanční úřady poukazovaly vratky spotřební daně na základě daňových přiznání bez žádosti plátce.

Ostatní zjištění

V ustanovení § 38 zákona o DPH, je uvedeno:

„Plátce je povinen do 25 dnů po skončení zdaňovacího období předložit daňové přiznání, a to i v případě, že mu nevznikla daňová povinnost.“

a v ustanovení § 37 odst. 1 zákona o správě daní je mj. uvedeno:

„Tomu, kdo nesplní ve stanovené lhůtě povinnost nepeněžitě povahy vyplývající z tohoto nebo zvláštního daňového zákona nebo uloženou rozhodnutím podle tohoto zákona, může správce daně opakovaně uložit pokutu až do celkové výše 2 000 000 Kč.“

Finanční úřady dostatečně nevyužívaly možnosti daně jim ve výše citovaných ustanoveních a neukládaly plátcům pokuty za opakované pozdní předložení daňového přiznání.

Vyhodnocení

Kromě výše uvedených nedostatků byla zjištěna řada závažných skutečností, z nichž vyplývá potřeba provést analýzu příčin nedostatků ve správě DPH a SPD a přijmout opatření k jejich odstranění, např. v těchto oblastech:

A. Legislativa

Po zavedení nové nepřímé daně - daně z přidané hodnoty - se finanční úřady postupně začaly setkávat s novými typy daňových úniků, které jsou založeny na organizování účelově sestavených skupin subjektů uplatňujících nadměrný odpočet daní.

Podle zjištění skupin kontrolujících a dle vyjádření finančních úřadů je potřebné pro správu daní a pro snižování nedoplatků a omezení daňových úniků legislativní řešení problémů, které se týkají úprav nejen daňových zákonů, ale i obchodního zákoníku, živnostenského zákona ap. Např.:

1) Velmi jednoduchá dostupnost živnostenských oprávnění, příp. zápisů do obchodního rejstříku bez řádného prověřování (zvysuje se počet subjektů, které jsou zaregistrovány na neexistujících adresách)

Princip většiny podvodů spočívá zpravidla ve vytvoření navazující řady daňových subjektů - plátců DPH, z nichž první získá zboží (ve výprodeji, bezúplatně, s prošlou lhůtou použitelnosti apod.), které při dalším prodeji značně nadhodnotí (pouze dokladově). Finančnímu úřadu vlastní daňovou povinnost sice přizná, avšak neodvede ji. Zboží pak ještě může projít účetnictvím dalšího plátce DPH (nebo i několika), aniž by tento plátce DPH (nebo kterýkoli z nich) zboží fyzicky převzal a cokoli dodavateli uhradil. V daňovém přiznání k DPH má pak oproti předchozím zdaňovacím obdobím neobvykle vysoký vstup a současně i výstup s minimální vlastní daňovou povinností. V pořadí poslední plátce DPH zboží vyveze a jako vývozce si vzhledem k osvobození vývozu od daně nárokuje nadměrný odpočet (v důsledku vysoké ceny uvedené na přijatém daňovém dokladu) zpravidla ve značné výši. V těchto případech se jedná buď o fiktivní vývozy, nebo i o vývozy uskutečněné, avšak jedná se o zboží bezcenné či s nízkou hodnotou. Velmi často je zboží „prodáno“ neexistující zahraniční firmě, mnohdy končí v celních skladech v zahraničí, aniž by bylo místními celními orgány propuštěno do volného oběhu (pokud zahraniční firma existuje, požaduje za takto uskutečněný vývoz provizi). V praxi se vyskytují i případy, kdy v pořadí poslední plátce, který vykazuje nadměrný odpočet, toto zboží neprodal (má je uskladněno nebo je mu odcizeno apod.).

Kromě zboží se finanční orgány setkávají s vývozy software (na Jednotné celní deklaraci je uváděn správně pouze vývoz zboží - disket) a poskytování služeb (např. poradenství, marketingové služby, zprostředkovatelské činnosti, zajištění nejrůznějších průzkumů apod.), u nichž prokazatelně nebyla v tuzemsku odvedena DPH na výstupu, ale odpočet DPH je nárokován. Zpravidla se jedná o fiktivní poskytování služeb. Podvod probíhá buď v obdobném řetězci jako u zboží, nebo jen mezi dodavatelem a odběratelem. V tomto případě nebezpečnost podvodu spočívá v zapojení značného množství „odběratelů“, kteří zaučtují přijatý daňový doklad za údajně jim poskytnutou službu, nárokují si odpočet DPH na vstupu (a zároveň si zahrnutím takového dokladu do účetnictví sníží základ daně z příjmů).

2) Možnost provádění plateb v hotovosti v neomezené výši

Žádným obecně závazným právním předpisem není daňovým subjektům stanovena povinnost provádět úhrady od určité výše formou bezhotovostního styku. Absence takovéto povinnosti umožňuje daňovým subjektům vzájemně si vystavovat pokladní doklady i na neuskutečněné platby, a to v neomezené výši, a na základě těchto dokladů si neoprávněně snižovat svou daňovou povinnost k DPH a dani z příjmů. Uskutečňování plateb v hotovosti ztěžuje pracovníkům správce daně zjišťování, zda bylo skutečně zdanitelné plnění a zda údaje uvedené v přiznání k DPH jsou pravdivé.

Byl zjištěn případ obchodování mezi dvěma firmami, kde zdanitelným plněním byla realizace těžko kontrolovatelných služeb, např. smlouva na vytvoření

předpokladů zvýšení obrátu firmy, které byly placeny v hotovosti, např. byl vystaven výdajový pokladní doklad na částku 154 980 000 Kč a ihned nárokován nadměrný odpočet ve výši 28 980 000 Kč.

Zpravidla dochází k tomu, že jedna i více osob si zaregistrují v různých regionech řadu firem a vzájemně si vystavují daňové doklady na fiktivní zdanitelná plnění. Než finanční úřad odhalí tyto podvody, daňový subjekt přestane komunikovat a nezdržuje se na žádné z uvedených adres. Např.: Čtyři společnosti, sídlící na našem území na jedné adrese, jejichž jednatelé byli původem ze zahraničí, obchodovaly mezi sebou s umělými květinami. Jedna z nich vystavila na zbývající tři společnosti během jednoho roku faktury za 74 201 983 Kč. Na všech daňových dokladech byl uveden způsob platby v hotovosti. Na příznácních k DPH za tento rok uvedla firma uskutečněná zdanitelná plnění pouze ve výši 56 889 181 Kč. Jak vyplynulo z kontrol příslušných finančních úřadů, jednalo se o vystavování fiktivních daňových dokladů na neexistující zboží. Jakmile se finanční úřady začaly zajímat o existenci zboží, společnosti přestaly komunikovat a nebyly k zastížení ani v sídle firmy ani v místě bydliště.

Bylo by vhodné uzákonit limit plateb v hotovosti. Vyšší platby provádět pouze bezhotovostním platebním stykem.

3) Možnost dalšího podnikání osob, které neuhradily své závazky vůči státu z předchozí podnikatelské činnosti

Platná právní úprava (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), neomezuje možnost podnikání osob (fyzických i právnických), které neuhradily svou daňovou povinnost. Tak dochází k tomu, že osoba, na níž vážne daňová pohledávka, může založit nový podnikatelský subjekt, a tak pokračovat v podnikatelské činnosti.

K řešení uvedeného problému by napomohlo omezení možnosti účasti fyzických osob, které neuhradily své závazky vůči státu (popř. způsobily úpadek právnické osoby), jako členů statutárních orgánů a společníků právnických osob v nových firmách.

4) Ručení za závazky společnosti s ručením omezeným

V ustanovení § 106 zákona č. 513/1991 Sb. je mj. uvedeno: „Společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Společník ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku ...“ V ustanovení § 108 odst. 1 téhož zákona je uvedeno: „Hodnota základního jmění společnosti musí činit alespoň 100 000 Kč.“

Z výše uvedených ustanovení vyplývá nedostatečná možnost vymáhání daňových nedoplatků finančními úřady při vzniku dluhu společností s ručením omezeným. Možným dílčím řešením postavení věřitelů vůči těmto společnostem (dlužníkům) by bylo zvýšení minimálního základního jmění společnosti s ručením omezeným při jejím vzniku. Zavedení tohoto opatření by se příznivě projevilo při vymáhání daňových nedoplatků v případech, kdy částka nedoplatku převyšuje hodnotu základního jmění společnosti s ručením omezeným dle současné právní úpravy. V praxi finančních úřadů existují společnosti s ručením omezeným, jejichž daňové nedoplatky mnohonásobně přesáhly výši jejich základního jmění, přičemž některé z nich jsou jen obtížně vymáhatelné nebo dokonce nedobytné.

5) Nesoulad ustanovení § 24 zákona o správě daní s novelou trestního zákona č. 253/1997 Sb.

Správce daně nemůže bez souhlasu plátce oznamovat orgánům činným v trestním řízení trestné činy neodvedení daně (dle § 147 trestního zákona) a nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (dle § 148b trestního zákona), na rozdíl od trestného činu zkrácení daně (§ 148 trestního zákona). Tato skutečnost vyplývá z následujícího:

Zákonem č. 253/1997 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, byly nově upraveny tyto trestné činy:

- § 147 „Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti“,
- § 148b „Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení“.

Ustanovením § 24 odst. 5 zákona o správě daní jsou pracovníci správce daně zbaveni povinnosti zachovávat mlčenlivost vůči orgánům činným v trestním řízení ohledně trestného činu zkrácení daně: „Povinnosti zachovávat mlčenlivost se nelze dovolávat ... vůči orgánům činným v trestním řízení ... ohledně trestného činu zkrácení daně ...“ (trestný čin zkrácení daně je upraven § 148 trestního zákona). Trestné činy nově zavedené ustanoveními § 147 a § 148b trestního zákona zde však nejsou uvedeny.

6) Možnost omezit daňové úniky kolkováním lihu a lihovin

V oblasti SPD se často vyskytují případy, kdy finanční úřady zjistí vyskladnění a prodej lihovin bez odvedení SPD. Například byly zjištěny případy, kdy daňový subjekt odebírá líh za účelem výroby léčiv a kosmetiky, ve skutečnosti však nakoupený líh používá k výrobě lihovin, aniž odvede SPD. U těchto daňových subjektů bývá zpravidla obtížné následně daně vymáhat. Pro účinnější kontrolu množství lihovin podléhajících spotřební dani se jako vhodné jeví zavedení kolků podobně jako

u tabákových výrobků. Kolky by měly být opatřeny ochrannými znaky a umístěny tak, aby při otevření nádob a láhví došlo k jejich znehodnocení.

7) Přehled o výrobě tabákových výrobků

Doplnit formulář daňového priznání k SPD o údaj „Nákup tabákových nálepek od celních úřadů“. V současné době poukazují finanční úřady pouze vratky SPD za dovoz tabáku bez jakékoliv vazby na možnost kontroly na výrobu tabákových výrobků a jim odpovídající SPD.

8) DPH u záloh dlouhodobých investičních akcí

Placení záloh není podle dosud platných zákonů zdanitelným plněním. Pro zprůhlednění výběru daní by měl plátc DPH provést alespoň k 31. 12. kalendářního roku vyúčtování, vystavit dílčí fakturu včetně DPH a odvést daň na výstupu. Zejména u dlouhodobých staveb se stává, že dodavatel díla po jeho dokončení nevystaví „konečnou“ fakturu a daň nepřizná.

9) Vymáhání po hledávek

Pohledávky u kontrolovaných finančních úřadů

/ tis.Kč/

	rok 1995		rok 1996	
	pohledávky	z toho nedobytné	pohledávky	z toho nedobytné
Celkem FÚ	4 891 668	433 809	6 612 228	701 226
z toho DPH	1 955 069	295 234	3 032 163	424 491
SPD	553 100	1 636	587 096	23 243

Z uvedeného přehledu je patrné, že přes 50 % pohledávek kontrolovaných finančních úřadů činí pohledávky DPH a SPD, vyplývající mj. i ze zhoršující se platební kázně plátců.

Vymáhání pohledávek je pro finanční úřady časově velmi náročné a ne vždy přináší požadované výsledky. Např.: Firma vstoupila do likvidace a finanční úřad přihlásil pohledávku. Po prohlášení konkursu vyšly po třiceti dnech najevo nové skutečnosti, ze kterých vyplynul doměrek, který však nemohl být přihlášen do konkursu, a to s ohledem na ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kde je mj. uvedeno: „*V usnešení o prohlášení konkursu musí být ustanoven správce a věřitelé musí být vyzváni, aby přihlásili ve lhůtě 30 dnů ode dne prohlášení konkursu všechny své nároky s uvedením jejich výše...*“

10) Zvýšení účinnosti vyšetřování daňových podvodů

K omezení rozsáhlých daňových podvodů by bylo vhodné v rámci orgánů činných v trestním řízení sestavit specializované útvary, které by byly zaměřeny na odhalování a vyšetřování daňových a finančních podvodů.

vit specializované útvary, které by byly zaměřeny na odhalování a vyšetřování daňových a finančních podvodů.

B. Provádění kontrol finančními úřady

Samostatným problémem zůstávají kontroly a místní šetření prováděná finančními úřady.

V kontrolním závěru NKÚ z kontrolní akce č. 95/20 - Kontrola plnění daňových povinností v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřebních daní, provedené v roce 1995, bylo konstatováno, že četnost kontrol u DPH je nízká. Nejvyšší kontrolní úřad byl v dopise ministra financí ubezpečován, že „intenzita kontrolní činnosti bude po provedených organizačních změnách dále narůstat“. Při této kontrole se ukázalo, že se situace příliš nezlepšila. Kontrolované finanční úřady se dostanou k témuž plátc DPH na kontrolu v průměru jednou za 16 až 23 let, na místní šetření pak v průměru za 12 až 14 let (viz následující tabulky).

Provádění kontrol a místních šetření v %

daň	rok 1995		rok 1996	
	kontroly	místní šetření	kontroly	místní šetření
DPH	6,3	6,9	4,3	7,7
SPD	43,0	158,5	11,6	101,2

Provádění daňových kontrol a místních šetření

rok 1995

daň	počet kontrol	počet místních šetření	zjištěné závady v tis. Kč		počet plátců celkem
			kontroly	místní šetření	
DPH	2 555	2 799	323 791	165 700	40 847
SPD	117	431	3 739	91 994	272
CELKEM	2 672	3 230	327 530	257 694	

rok 1996

daň	počet kontrol	počet místních šetření	zjištěné závady v tis. Kč		počet plátců celkem
			kontroly	místní šetření	
DPH	1 884	3 356	344 160	154 768	43 556
SPD	39	339	127 349	2 904	335
CELKEM	1 923	3 695	471 509	157 672	

Kontroly jsou doplňovány tzv. místním šetřením podle ustanovení § 15 zákona o správě daní, které však nemůže kontrolu nahradit a zpravidla je nedostatečné a neefektivní, což dokládají následující příklady:

1) Finanční úřad vrátil nadměrný odpočet ve výši 13 748 643 Kč, aniž by ukončil kontrolu a byly odstraněny pochybnosti o daňovém přiznání. I když následně zablokoval účet plátce, nemohl z důvodu neustálého odvolávání se ze strany plátce téměř 16 měsíců tyto finanční prostředky převést zpět na svůj účet. Prověřením osobního účtu plátce bylo navíc zjištěno, že finanční úřad umožil z těchto neoprávněně poukázaných finančních prostředků (tj. prostředků státního rozpočtu) daňový nedoplatek z jiného období ve výši 352 000 Kč a z původně poukázané částky ve výši 13 748 643 Kč bylo převedeno po 16 měsících na účet finančního úřadu jen 13 476 195 Kč.

2) Přestože z místního šetření byly zřejmé zásadní nedostatky v účetních dokladech, které zpochybňovaly

celý obchod, odsouhlasil finanční úřad správnost daňového přiznání k DPH podaného plátcem a na základě toho byl plátcem vyplacen nadměrný odpočet ve výši 4 256 000 Kč.

C. Realizace opatření z minulých zjištění NKÚ

Kontrolou bylo zjištěno, že správci daně sice uplatňují nálezy NKÚ, jejich realizace je však velmi zdlouhavá, např.:

Na základě kontrolního závěru NKÚ z kontrolní akce č. 95/20 - Kontrola plnění daňových povinností v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřebních daní a příslušného kontrolního protokolu provedly finanční úřady v roce 1996 kontrolu a vystavily dodatečné platební výměry. Do ukončení této kontroly nebyly však vyměřené částky plátcem uhrazeny a věc byla předána příslušnému soudu ke konečnému rozhodnutí.